

O E H E I M

DE C.P.N. NA DE ONDERDRUKING VAN HET HONGAARSE VERZET

De Nederlandse bevolking heeft op ongekend felle wijze gereageerd op de bloedige onderdrukking van het Hongaarse verzet op Zondag 4 November 1956.

Het feit, dat deze reactie zich o.m. ontladde in aanvallen op communistische partijgebouwen en molestaties van communisten heeft de C.P.N. in grote beroering gebracht.

Het is thans nog niet mogelijk een volledig overzicht te krijgen van wat er onder de Nederlandse communisten omgaat.

Het hieronder gegeven overzicht van de momentele sfeer en stemming in de Partij in Amsterdam draagt daardoor een voorlopig en schetsmatig karakter.

Bewaking van het partijgebouw

De in het Amsterdamse partijgebouw "Felix Meritis" verzamelde communisten hebben - niet ten onrechte - het gevoel zich in een belegerde veste te bevinden. Er is in het gebouw een constante bewaking van circa 140 man, bewapend met stoelpoten, stokken en gaspijpen, aanwezig. Alle ramen aan de straatzijde zijn gebarricadeerd.

Aan de zijde Keizersgracht is de bewaking toevertrouwd aan ongeveer 90 man, die onder leiding staan van de eerste secretaris van het Amsterdamse district, Wim van 't SCHIP. Er zijn aldaar drie brandslangen uitgelegd, die bedrijfsklaar worden gehouden voor het geval brand in het gebouw zou worden gesticht en om eventuele binnendringers te kunnen weren. Bij elk van de ramen op de bovenverdiepingen is één man geposteed met als taak toezicht te houden op de daken van de belendende percelen.

Aan de zijde Prinsengracht, waar de Waarheid-drukkerij (C.V. DIJKMAN & Co.) gevestigd is, zijn de deuren gebarricadeerd met rollen krantenpapier. Er bevinden zich aldaar constant circa 50 man voor de bewaking. Zij staan onder leiding van de op het partijbureau werkzame Harry KLEUVER.

Op het dak van "Felix Meritis" zijn twee schijnwerpers geplaatst, waarbij voortdurend acht man aanwezig zijn. Verder bevinden zich daar stenen, draadglasplaten en flessen om deze bij een aanval naar beneden te werpen. Men overwoog de flessen met bleekwater te vullen.

De situatie op 5-11-'56

Gedurende de avond van 5 November en in de daarop volgende nacht waren in het partijgebouw circa 200 man aanwezig, die zich er geheel op instelden een aanval van buiten te moeten doorstaan. Zij kregen versterking vanuit Groningen vanwaar drie bussen met 127 partijgenoten voornamelijk uit Finsterwolde onder leiding van de Groningse districtsbestuurder, Usco van der SCHANS naar Amsterdam waren gekomen. Door deze groep liep het totaal aantal personen in "Felix Meritis" aanwezig op tot ongeveer 350. Hieronder bevonden zich een 25 vrouwen, die voor de versterking van de inwendige mens zorgden.

De stemming onder de in het partijgebouw aanwezige communisten was vrij vastberaden, hoewel zich ook enige symptomen van angst voordeden.

Een aantal jongere partijgenoten, onder wie de partijbestuursleden Henk HOEKSTRA en Rinus HAKS, had zich buiten het gebouw onder het publiek gemengd. Zij legden hun oor daar te luisteren en maakten van wat hun daarbij omtrent mogelijke aanvallen op het gebouw ter kennis kwam telefonisch melding aan de bezetting van "Felix Meritis".

Naar mate de avond vorderde werd de stemming van de in Felix verzamelde partijgenoten strijdlustiger. Wim van 't SCHIP en Siep GEUJES, respectievelijk eerste en tweede secretaris van het Amsterdamse district stelden voor

G E H E I M

naar buiten te gaan om een tegenaanval te lanceren. Gerben WAGENAAR, de voorzitter van de Partij en de op het partijbureau werkzame Wim JANSZ hielden hen hiervan tegen. Na 24 uur zijn toch een aantal communisten met hun primitieve stokken- en gaspijpenbewapening naar buiten gegaan. Tot een treffen op straat met de menigte is het echter kennelijk niet gekomen. Er wordt over gerept, dat er in het partijgebouw ook vuurwapenen aanwezig zouden zijn. Een zagsman maakte er melding van een post voor een raam met een pistool of revolver te hebben gezien.

Ontruiming van gebouwen

Voor zover bekend zijn in Amsterdam enige gebouwen in gebruik bij de partij of de nevenorganisaties ontruimd. Veelal zijn de stukken en bescheiden naar "Felix Meritis" overgebracht. Zulks is bijvoorbeeld geschied met een gedeelte van de administratie van de E.V.C. en met die van "Pegasus" uit de Leidsestraat. Ook in Felix zelf heeft een concentratie van stukken en bescheiden plaats gevonden. Zo zijn bijvoorbeeld de partijboekhouding en de advertentieboekhouding van "De Waarheid", tezamen met de kantoormachines bijeengebracht op de derde verdieping aan de zijde Keizersgracht.

Bewaking "Pegasus"

In de communistische boekhandel "Pegasus" aan de Leidsestraat bevindt zich achter de van planken voorziene ramen een bewakingsploeg van circa 20 man Pegasus-personeel versterkt met een tiental van de "Billander" afkomstige partijgenoten. Deze groep staat onder leiding van Ger HARMSSEN en beschikt over de gebruikelijke stokken- en gaspijpenbewapening. Daarenboven heeft men enige palen van circa 2½ meter lengte gereed liggen om eventuele indringers te lijf te gaan. Op last van Pegasus-directeur Jan van SEGGELEN zijn alle messen en bijlen, die in het gebouw aanwezig waren, daaruit verwijderd. Mogelijk houdt dit verband met het feit, dat in de avond van 5-11-1956 het in de winkel aanwezige personeel door de politie op wapens is gefouilleerd.

"De Waarheid"

Er wordt in Amsterdam melding gemaakt van een groot aantal bedankjes van partijleden en Waarheid-lezers. De bezorging van De Waarheid stagneert omdat lopers weigeren de krant rond te brengen. Op 5-11-'56 konden de Waarheid-edities voor Haarlem en Den Haag pas om 19.00 uur uit de drukkerij worden getransporteerd. De kranten werden met behulp van particuliere auto's naar hun bestemming vervoerd. Bij de Waarheid-drukkerij DIJKMAN is één personeelslid overspannen, een ander laat zich niet meer zien en een derde heeft inmiddels ontslag genomen.

Stemming

In het algemeen vreest men in de Amsterdamse partij een zeer moeilijke tijd tegemoet te gaan. Harry VERHEY achtte de toestand bijzonder ernstig. Niet zonder sarcasme merkte hij op, dat de communisten na een jarenlang rechte om contact met de massa te krijgen, nu de kapitalistische politie te hulp moeten roepen om zich de massa van het lijf te houden.

Alom doet de mening opgeld dat de Sowjet-Unie de ontwikkeling in Polen toestond omdat zij in het verloop daarvan geen gevaar zag en dat men hetzelfde in Hongarije had willen doen. Toen echter bleek, dat de zaak daar te ver ging was de Sowjet-Unie wel verplicht zo fors in te grijpen.

In kringen van de leiding van "Pegasus" bepaalt men zich niet tot een dergelijk ongecompliceerd denken in de lijn van de Sowjet-Russische partij. Daar was men het er over eens, dat het gehele Hongaarse volk zich tegen de Sowjet-Unie had gekeerd en niet alleen de reactionairen. Men meende dat het goed zou zijn als De Waarheid eens een volledige opsomming zou geven

O E H E I M

van alle in het verleden door de Sowjet-Unie begane fouten. Daarbij diende dan te worden aangegeven op welke punten van verbetering kon worden gesproken. Voorts stelde men vast, dat als de Partij aan de tot nu toe gevoerde koers vasthoudt er na een volgend drietal verkiezingen van de C.P.N. geen sprake meer zal zijn.

Onder het lagere personeel van "Pegasus" echter vindt het optreden van de Sowjet-Unie volledige instemming. Men zag het Sowjet-ingrijpen als de enige mogelijkheid om de katholieke reactie er onder te houden.

Bij "Pegasus" komen veel opzeggingen binnen op het kaderblad "Politiek en Cultuur" en op het geïllustreerde blad "Sowjet-Union", dat in Moskou wordt uitgegeven. Het aantal bedankjes op "De Waarheid" zou zeer groot zijn. Een Waarheid-bezorger in Amsterdam moest er op één dag 63 in ontvangst nemen.

In de Partij verklaart men van verschillende zijden - als protest op de aanvallen van de communistische partijgebouwen - giften voor herstel van de aangerichte schade te hebben ontvangen.

7 November 1956